

ประธานาธิบดีโฮจิมินห์ : อาร์คไทป์วีรบุรุษว่าด้วยการออกเดินทางและการกลับมา
President Ho Chi Minh : A Departure and A Return according to the Hero
Archetype

ดร.ประจักษ์ สายแสง*

Dr.Prachaksha Saisang

Dr.Truong Thi Hang**

บทคัดย่อ

งานวิจัยทางคติชนวิทยาเรื่องนี้มีจุดประสงค์เพื่อศึกษาชีวประวัติของประธานาธิบดีโฮจิมินห์แห่งประเทศเวียดนาม ด้วยการนำอาร์คไทป์วีรบุรุษเป็นพื้นฐานที่ตั้ง ใช้วิธีการวิจัยเอกสารเป็นหลัก ผลการวิจัยพบว่า ประธานาธิบดีโฮจิมินห์มีชีวประวัติสอดคล้องกับอาร์คไทป์วีรบุรุษ กล่าวคือ มีการออกเดินทางไปต่างประเทศ แล้วจึงกลับคืนสู่จุดเริ่มต้นคือแผ่นดินบ้านเกิดเพื่อนำสิ่งมีค่าสูงสุดกลับมามอบให้แก่สังคม

คำสำคัญ : ประธานาธิบดีโฮจิมินห์ / อาร์คไทป์วีรบุรุษ

ABSTRACT

The objective of this folklore research is to study the biography of President Ho Chi Minh of Vietnam by introducing “The Hero Archetype” as the fundamental framework. Documentary research was applied as an essential research method. The result of the research reveals that the biography of President Ho Chi Minh is relevant to “The Hero Archetype”. There is a departure to foreign countries with a return to his motherland as a starting point in order to return the most valuable to the society.

Keywords : President Ho Chi Minh / The Hero Archetype

*รองศาสตราจารย์ประจำภาควิชาวรรณคดีและคติชนวิทยา คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร

**อาจารย์ประจำสาขาวิชาภาษาไทยเพื่อการสื่อสารสำหรับชาวต่างประเทศ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ประธานาธิบดีโฮจิมินห์หรือลุงโฮเป็นผู้นำที่ยิ่งใหญ่ของประเทศเวียดนาม ท่านได้รับความสนใจจากประชาชนทั้งที่เป็นชาวเวียดนามและที่เป็นชาวต่างชาติจำนวนมาก ในสายตาของชาวเวียดนาม ประธานาธิบดีโฮจิมินห์เป็นบิดาแห่งชาติเพราะเป็นผู้นำขบวนการกอบกู้อิสรภาพและปลดปล่อยประชาชนตั้งแต่เริ่มแรก จนกระทั่งประสบผลสำเร็จ ท่านยังมีบทบาทสำคัญในชีวิตจิตใจของชาวเวียดนามในฐานะเป็นหนึ่งในผู้คุ้มครองเอกราชของประเทศ ไม่เพียงเท่านั้น ประธานาธิบดีโฮจิมินห์ยังเป็นบุคคลที่ได้รับความเคารพนับถือจากนานาชาติ ประเทศทั่วโลก ทั้งยังเป็น 1 ใน 100 บุคคลที่มีอิทธิพลต่อโลกในศตวรรษที่ 20 ดังนั้น การศึกษาท่านโฮจิมินห์ ไม่เพียงทำให้ทราบชีวประวัติของ 1 ในผู้นำที่ยิ่งใหญ่ที่สุดของเวียดนาม หากแต่ยังทำให้มีความรู้เกี่ยวกับประเทศเวียดนามโดยภาพรวมและโลกทัศน์ที่ชาวเวียดนามมีต่อสรรพสิ่งโดยเฉพาะ

เกี่ยวกับประเด็นอนุภาคต้นแบบหรืออาร์คีไทป์ กิ่งแก้ว อรรถการ ได้ขยายความของคำศัพท์ “Archetypes” ในเอกสารการเรียนการสอนรายวิชา 776603 หัวข้อพิเศษทางคติชนวิทยา (Selected Topics in Folklore) ภาคการศึกษาที่ 2 ปีการศึกษา 2553-2554 ว่า อาร์คีไทป์เป็น “ต้นแบบ” ซึ่ง “... ถือว่ามีรูปแบบดั้งเดิมที่เป็นต้นเค้าของความคิด อนุภาค และเรื่องราว จากยุคสมัยซึ่งไม่อาจกำหนดนับได้ และจากแหล่งที่มาซึ่งท้าทายให้เราต้องใคร่ครวญและพิสูจน์ด้วยตนเอง ต้นแบบหลังจากที่ได้รับการถ่ายทอดและแพร่กระจายไป ก็เกิดการปรับเปลี่ยนในรายละเอียดปลีกย่อยตามสภาพแวดล้อมทางประวัติศาสตร์ สังคม และภูมิประเทศ เหตุการณ์ดังที่เราพบอยู่ในปัจจุบัน” (กิ่งแก้ว อรรถการ 2553, หน้า 1) นอกจากนี้ ยังพบว่าลักษณะของอาร์คีไทป์หรือ

... รูปแบบที่ถือว่าเป็นอาร์คีไทป์นั้น โผล่มาให้เห็นในบันทึกของประวัติศาสตร์ของมนุษย์ มันจะปรากฏเป็นรูปแบบที่เหมือนๆ กัน และมีความหมายเดียวกัน

(ดูรายละเอียดใน กิ่งแก้ว อรรถการ 2552, หน้า 2)

ด้วยเหตุนี้ ทัศนะดังกล่าวจึงเปิดโอกาสให้สามารถศึกษา “ความคิด อนุภาค และเรื่องราว” ตามกรอบกฎเกณฑ์ หรือทฤษฎีต่างๆ อันเป็นผลสรุปจากปรากฏการณ์ที่เกิดซ้ำรอยกันไปมาในอดีต ซึ่งเป็นฐานก่อให้เกิดแนวทางการวิเคราะห์ที่หลากหลาย อาทิ อาร์คีไทป์วีรบุรุษ (The Hero Archetype) อาร์คีไทป์ครูบาอาจารย์ หรือผู้รู้ (The Mentor Archetype) อาร์คีไทป์พิธี (The Ritual Archetype) อาร์คีไทป์พรหมัน/บรมอาตมัน (The God Archetype) และอาร์คีไทป์หนทางสู่บรมอาตมัน/พรหมัน (The Way Archetype) เป็นต้น

สำหรับอาร์คีไทป์วีรบุรุษนั้น สามารถอธิบายเพิ่มเติมว่า การที่ใครคนหนึ่งเดินทางไปผจญกับภัยอันตรายต่างๆ เพื่อสนองอุดมคติของตน และเมื่อภารกิจแล้วเสร็จสมบูรณ์ เขาผู้นั้นก็จะเดินทางกลับมาสู่จุดเริ่มต้นเพื่อนำสิ่งมีค่าสูงสุดจากการเดินทางของเขามอบให้แก่สังคม เรื่องทำนองนี้เกิดขึ้นเป็นวงจรอยู่เสมอ และเป็น 1 ในรูปแบบของอาร์คีไทป์วีรบุรุษ

ด้วยเหตุนี้ การศึกษาชีวิตการเคลื่อนไหวของประธานาธิบดีโฮจิมินห์ในฐานะวีรบุรุษของเวียดนาม โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ในภารกิจการเดินทางไปต่างประเทศเพื่อแสวงหาหนทางกอบกู้เอกราชแห่งชาติเมื่อ ค.ศ. 1911 และการเดินทางกลับมาสู่มาตุภูมิหลังจากที่ภารกิจดังกล่าวแล้วเสร็จสมบูรณ์ใน ค.ศ. 1941 จึงเป็นประเด็นที่น่าสนใจและควรแก่การศึกษาวิเคราะห์ตามกรอบอาร์คีไทป์วีรบุรุษ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การวิจัยทางคติชนวิทยาครั้งนี้เป็นการศึกษาชีวประวัติของประธานาธิบดีโฮจิมินห์แห่งประเทศเวียดนามด้วยวิธีการนำกรอบอาร์คีไทป์วีรบุรุษมาเป็นพื้นฐานในการวิเคราะห์

ขอบเขตของการวิจัย

เอกสารที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ประกอบด้วยหนังสือจำนวน 7 เล่ม ซึ่งมีเนื้อหาเกี่ยวกับประธานาธิบดีโฮจิมินห์ที่เขียนด้วยภาษาเวียดนามโดยชาวเวียดนาม ดังนี้

1. Hồ Chí Minh Tiểu sử (Song Thành, 2010)
2. Vừa đi đường vừa kể chuyện (T. Lan, 2009)
3. Nguyễn Ái Quốc tại Pari (1917-1923) (Thu Trang, 2002)
4. Những mẫu chuyện về đời hoạt động của Hồ Chủ tịch (Trần Dân Tiên, 1955)
5. Những người thân trong gia đình Bác Hồ (Trần Minh Siêu, 2008)
6. Bác Hồ viết di chúc (Vũ Kỳ, 2008)
7. Thư ký Bác Hồ kể chuyện (Vũ Kỳ, 2009)

การทบทวนเอกสารที่ใช้ในงานวิจัย

1. หนังสือ “Hồ Chí Minh Tiểu sử” แปลเป็นภาษาไทยว่า “ชีวประวัติโฮจิมินห์” เป็นผลงานของศาสตราจารย์ของแ่งและคณะ มีความยาว 803 หน้า แบ่งเป็น 13 บท บทที่ 1 กล่าวถึงประธานาธิบดีโฮจิมินห์ในสมัยเยาว์วัยและพฤติกรรมที่แสดงให้เห็นความรักชาติในเบื้องต้น บทที่ 2 กล่าวถึงพัฒนาการของท่านโฮจิมินห์ จากบุรุษที่รักชาติกลายเป็นสหราชอาณาจักรอย่างเต็มตัว บทที่ 3 กล่าวถึงบทบาทของท่านโฮจิมินห์ในขบวนการต่อต้านลัทธิล่าอาณานิคมระดับนานาชาติ และการส่งเสริมขบวนการปลดปล่อยประชาชนในกลุ่มประเทศอาณานิคม บทที่ 4 กล่าวถึงการเคลื่อนไหวของประธานาธิบดีโฮจิมินห์เพื่อศึกษาทฤษฎีเกี่ยวกับขบวนการปฏิวัติในประเทศอาณานิคม บทที่ 5 กล่าวถึงภารกิจการก่อตั้งพรรคคอมมิวนิสต์เวียดนาม บทที่ 6 กล่าวถึงภารกิจการบริหารขบวนการปฏิวัติเวียดนามจากต่างประเทศของท่านโฮจิมินห์ บทที่ 7 ประธานาธิบดีโฮจิมินห์ได้บริหารประชาชนก่อนการจลาจลในเดือนสิงหาคม ค.ศ. 1945 และสถาปนาประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยเวียดนาม บทที่ 8 กล่าวถึงบทบาทของท่านโฮจิมินห์ในขบวนการสร้างสรรค์และปกป้องระบอบประชาธิปไตย พร้อมทั้งเตรียมการสำหรับขบวนการต่อต้านฝรั่งเศสในระยะยาว บทที่ 9 ประธานาธิบดีโฮจิมินห์บริหารขบวนการต่อต้านฝรั่งเศส บทที่ 10 ประธานาธิบดีโฮจิมินห์บริหารขบวนการสร้างสรรค์ระบอบสังคมนิยมที่ภาคเหนือ บทที่ 11 ประธานาธิบดีโฮจิมินห์บริหารขบวนการต่อต้านสหรัฐอเมริกาของชาวเวียดนาม บทที่ 12 กล่าวถึงช่วงบั้นปลายชีวิตของประธานาธิบดีโฮจิมินห์ บทที่ 13 เป็นการยกย่องประธานาธิบดีโฮจิมินห์ในฐานะผู้นำที่ยิ่งใหญ่ของชาวเวียดนาม

2. หนังสือ “Vừa đi đường vừa kể chuyện” แปลเป็นภาษาไทยว่า “เรื่องเล่าระหว่างการเดินทาง” เขียนโดยที.ลาน เป็นการบันทึกเรื่องราวชีวิตการเคลื่อนไหวของประธานาธิบดีโฮจิมินห์ระหว่างที่ท่านอยู่ในประเทศฝรั่งเศส รัสเซีย จีน และอีกหลายประเทศทั่วโลก ตั้งแต่ ค.ศ. 1923 ถึง ค.ศ. 1945 ประธานาธิบดีโฮจิมินห์ได้เล่าเรื่องราวเหล่านี้ให้สหราชอาณาจักรเวียดนามฟังระหว่างที่เดินทางไปยังสนามรบในศึกต่อต้านฝรั่งเศสเมื่อ ค.ศ. 1950

3. หนังสือ “Nguyễn Ái Quốc tại Pari (1917-1923)” แปลเป็นภาษาไทยว่า “เหงวียนอายก๊วก ณ กรุงปารีส ตั้งแต่ ค.ศ. 1917 ถึง ค.ศ. 1923” เขียนโดยทูจาง มีความยาว 453 หน้า (เหงวียนอายก๊วกเป็นนามแฝงของท่านโฮจิมินห์) เนื้อหาในหนังสือสะท้อนให้เห็นประวัติของประธานาธิบดีโฮจิมินห์ในช่วงเวลา 6 ปีที่ท่านอาศัยอยู่ในกรุงปารีส ประเทศฝรั่งเศส (ตั้งแต่ ค.ศ. 1917 ถึง ค.ศ. 1923) โดยให้น้ำหนักในการวิเคราะห์เหตุการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้นกับท่านโฮจิมินห์ อาทิ การส่งจดหมายเรียกร้องสิทธิของประชาชนชาวเวียดนามไปยัง

การประชุมนานาชาติที่พระราชวังแวร์ซาย โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเรียกร้องให้นานาประเทศยอมรับสิทธิขั้นพื้นฐานของชาวเวียดนาม การเข้าร่วมการประชุมที่เมืองตูร์ การก่อตั้งองค์กร “ความร่วมมือระหว่างประเทศอาณานิคม” และการกิจการเผยแพร่หนังสือพิมพ์ชื่อ “Le Paria” หรือ “คนยาก”

4. หนังสือ “*Những mẫu chuyện về đời hoạt động của Hồ Chủ tịch*” แปลเป็นภาษาไทยว่า “เรื่องราวเล่าขานเกี่ยวกับชีวิตการเคลื่อนไหวของประธานาธิบดีโฮจิมินห์” เขียนโดยนายเงินเงินเตียน กล่าวถึงชีวิตการเคลื่อนไหวของท่านโฮจิมินห์ ตั้งแต่เมื่อออกเดินทางไปต่างประเทศเพื่อแสวงหาหนทางกอบกู้เอกราชแห่งชาติจนกระทั่งขบวนการปฏิวัติเวียดนามประสบผลสำเร็จ (ค.ศ. 1945) นอกจากหนังสือเล่มนี้จะอุดมด้วยเหตุการณ์แห่งประวัติศาสตร์ประเทศเวียดนามแล้ว ยังเป็นหนังสือฉบับเริ่มแรกที่บันทึกชีวประวัติของท่านโฮจิมินห์อีกด้วย

5. หนังสือ “*Những người thân trong gia đình Bác Hồ*” แปลเป็นภาษาไทยว่า “ญาติพี่น้องในครอบครัวลุงโฮ” เขียนโดยเงินมิงเซียว ผู้เขียนได้รวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับสมาชิกในครอบครัวของประธานาธิบดีโฮจิมินห์และแบ่งเนื้อหาเป็น 4 ส่วนด้วยกัน ส่วนที่ 1 กล่าวถึงบิดาของท่านโฮจิมินห์ ส่วนที่ 2 กล่าวถึงมารดาของท่านโฮจิมินห์ ส่วนที่ 3 กล่าวถึงพี่สาวของท่านโฮจิมินห์ และส่วนสุดท้ายกล่าวถึงพี่ชายของท่านโฮจิมินห์

6. หนังสือ “*Bác Hồ viết di chúc*” แปลเป็นภาษาไทยว่า “ลุงโฮเขียนพินัยกรรม” เขียนโดยสหายหูกี้ กล่าวถึงภารกิจเขียนพินัยกรรมของประธานาธิบดีโฮจิมินห์ในช่วงเวลาตั้งแต่ ค.ศ. 1965 ถึง ค.ศ. 1969 หนังสือ “ลุงโฮเขียนพินัยกรรม” แบ่งเนื้อหาเป็น 5 ส่วนหลัก ส่วนที่ 1 กล่าวถึงการเขียนพินัยกรรมเป็นครั้งแรกใน ค.ศ. 1965 โดยประธานาธิบดีโฮจิมินห์ตั้งชื่อเอกสารดังกล่าวว่า “ความลับสูงสุด” ส่วนที่ 2 กล่าวถึงการปรับปรุงแก้ไขพินัยกรรม ซึ่งท่านโฮจิมินห์ได้ปฏิบัติ ณ เมืองกวางโจว ประเทศจีน เนื่องจากได้เดินทางไปพักผ่อนที่สถานที่ดังกล่าวตามคำร้องขอของกรมการเมืองเวียดนาม ส่วนที่ 3 ท่านโฮจิมินห์ได้เพิ่มเนื้อหาของพินัยกรรมในฉบับที่เขียนขึ้นเมื่อ ค.ศ. 1966 ซึ่งให้น้ำหนักกับประเด็นมิตรสหายต้องมีความรักต่อกัน ส่วนที่ 4 ว่าด้วยประเด็นมนุษยชาติ เป็นประเด็นที่ท่านโฮจิมินห์เน้นย้ำในพินัยกรรมฉบับ ค.ศ. 1968 ส่วนสุดท้ายกล่าวถึงเหตุการณ์ท่านโฮจิมินห์ปรับปรุงเนื้อหาของพินัยกรรม ฉบับ ค.ศ. 1969

7. หนังสือ “*Thư ký Bác Hồ kể chuyện*” แปลเป็นภาษาไทยว่า “เลขานุการของลุงโฮเล่าเรื่อง” เขียนโดยสหายหูกี้ มีความยาว 358 หน้า แบ่งเนื้อหาเป็น 5 บท บทที่ 1 กล่าวถึงท่านโฮจิมินห์กับภารกิจเคลื่อนย้ายหน่วยงานราชการของเวียดนามจากกรุงฮานอยไปยังบริเวณฐานทัพ ใน ค.ศ. 1946 บทที่ 2 ท่านโฮจิมินห์ได้เดินทางไปเยี่ยมเยือนสหภาพโซเวียต ใน ค.ศ. 1959 บทที่ 3 เป็นทัศนคติที่ท่านโฮจิมินห์มีต่อเยาวชนเวียดนาม บทที่ 4 ประกอบด้วยจดหมายที่บอกเล่าเรื่องราวของท่านโฮจิมินห์ บทที่ 5 ให้น้ำหนักในหัวข้อ “ลุงโฮเขียนพินัยกรรม”

ระเบียบวิธีการวิจัย

งานวิจัยครั้งนี้ ใช้วิธีการวิจัยจากเอกสารและดำเนินการตามขั้นตอน ดังต่อไปนี้

1. รวบรวมหนังสือที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับประธานาธิบดีโฮจิมินห์ ซึ่งผลิตขึ้นโดยคนเวียดนามและเป็นภาษาเวียดนาม จำนวน 7 เล่ม
2. สังเคราะห์ชีวประวัติของประธานาธิบดีโฮจิมินห์จากแหล่งข้อมูลข้างต้นบนพื้นฐานของกรอบอาร์คีไทป์วีรบุรุษ
3. นำเสนอข้อมูลด้วยการพรรณนาเป็น 2 ประเด็น คือ
 - ประเด็นที่ 1 ชีวประวัติของประธานาธิบดีโฮจิมินห์
 - ประเด็นที่ 2 ประธานาธิบดีโฮจิมินห์ : การเดินทางและการกลับมาว่าด้วยกรอบอาร์คีไทป์วีรบุรุษ

ผลการวิจัย

1. ชีวิตประวัติของประธานาธิบดีโฮจิมินห์

ประธานาธิบดีโฮจิมินห์ ถือกำเนิดเมื่อวันที่ 19 พฤษภาคม ค.ศ. 1890 ณ หมู่บ้านหว่าง-จู่ (Hoang Tru) ปัจจุบันคือ ตำบลกิม-เลียน (Kim Lien) อำเภอนาม-ดำน (Nam Dan) จังหวัดเหงะ-อาณ (Nghe An) ประเทศเวียดนาม มีนามว่า นายเหงวียน-ซิง-กุง (Nguyen Sinh Cung) บิดาชื่อนายเหงวียน-ซิง-ซัค (Nguyen Sinh Sac) มารดาชื่อนางหว่าง-ถิ-ลวาน (Hoang Thi Loan) พี่สาวชื่อนางสาวเหงวียน-ถิ-แทง (Nguyen Thi Thanh) และพี่ชายชื่อนายเหงวียน-ซิง-เคียม (Nguyen Sinh Khiem) เนื่องจากได้ถือกำเนิดในครอบครัวที่มีการศึกษา กล่าวคือ ผู้เป็นบิดาเคยประกอบอาชีพเป็นครูสอนหนังสือ กับทั้งเคยดำรงตำแหน่งอำมาตย์ในสมัยราชวงศ์เหงวียน (Nguyen Dynasty) (เป็นราชวงศ์สุดท้ายที่ปกครองประเทศเวียดนามตามระบอบศักดินา) ท่านโฮจิมินห์จึงได้รับการอบรมศึกษาจากบิดาและมารดาอย่างดี ท่านมีความรู้ด้านขนบธรรมเนียมประเพณีและวัฒนธรรมของชาวเวียดนามอย่างลึกซึ้ง ทางด้านภาษา นอกจากภาษาเวียดนามที่เป็นภาษาประจำชาติ ท่านโฮจิมินห์ยังสามารถใช้ภาษาจีนและภาษาฝรั่งเศสอย่างคล่องแคล่วตั้งแต่สมัยเยาว์วัย

ด้วยเหตุที่ประธานาธิบดีโฮจิมินห์ได้ถือกำเนิดและเจริญวัยในสถานการณ์ที่เวียดนามตกอยู่ภายใต้การควบคุมของฝรั่งเศส ชาวเวียดนามมีชีวิตความเป็นอยู่ที่แสนลำบาก ท่านจึงมีความประสงค์ที่จะแสวงหาหนทางกอบกู้เอกราชให้กลับคืนสู่มาตุภูมิ นอกจากนั้น ประเพณีความรักชาติที่บรรพบุรุษชาวเวียดนามได้ปลูกฝังครั้งอดีต ก็นับเป็นเงื่อนไขสำคัญกระตุ้นความมุ่งมั่นปลดปล่อยชาติของท่านโฮจิมินห์

ในความเป็นจริง ท่ามกลางสภาวะวิกฤตของบ้านเมืองดังที่ได้กล่าวไว้ข้างต้น มีบุรุษมากหน้าหลายตาได้ลุกขึ้นบริหารขบวนการต่อต้านฝรั่งเศสของชาวเวียดนาม อาทิ จักรพรรดิฮามงี (Emperor Ham Nghi) (พระราชสมภพเมื่อวันที่ 3 สิงหาคม ค.ศ. 1871-สวรรคตเมื่อวันที่ 4 มกราคม ค.ศ. 1943) พระองค์ทรงมีพระราชประสงค์จะขับไล่ฝรั่งเศสและทำให้ประเทศเจริญรุ่งเรืองภายใต้การปกครองตามระบอบศักดินา อนึ่งสุภาพบุรุษ 2 ท่านคือ ท่านฟานโบยโจว (Phan Boi Chau) (เกิดเมื่อวันที่ 26 ธันวาคม ค.ศ. 1867-อสัญกรรมเมื่อวันที่ 29 ตุลาคม ค.ศ. 1940) และท่านฟานโจวจิง (Phan Chau Trinh) (เกิดเมื่อวันที่ 9 กันยายน ค.ศ. 1872-อสัญกรรมเมื่อวันที่ 24 มีนาคม ค.ศ. 1926) ท่านทั้งสองมีเป้าหมายทำให้เวียดนามพัฒนาตามระบอบทุนนิยม อย่างไรก็ตาม แม้ผู้นำขบวนการต่อต้านฝรั่งเศสทั้ง 3 ท่าน ล้วนมีความมุ่งมั่นช่วยชาติ ขณะเดียวกันชาวเวียดนามที่ร่วมขบวนการก็ได้ต่อสู้อย่างกล้าหาญ แต่แล้วขบวนการต่อต้านฝรั่งเศสในช่วงปลายศตวรรษที่ 19 ต้นศตวรรษที่ 20 ล้วนประสบความล้มเหลว ปรากฏการณ์ดังกล่าวทำให้ท่านโฮจิมินห์ตระหนักได้ว่า กระแสการพัฒนาประเทศตามระบอบศักดินาและระบอบทุนนิยมที่ก่อรากสร้างฐานและยืนยันความเป็นตัวตนมานานนับหลายสิบศตวรรษ ไม่เหมาะสมกับเวียดนาม ดังนั้น ใน ค.ศ. 1911 ท่านโฮจิมินห์ตัดสินใจเดินทางไปต่างประเทศเพื่อแสวงหาหนทางกอบกู้ชาติที่ทันสมัยและเหมาะสมแก่ประเทศเวียดนามที่สุด

ตั้งแต่ ค.ศ. 1911 จนถึง ค.ศ. 1941 ท่านโฮจิมินห์เคลื่อนไหวด้านการเมืองในหลายประเทศทั่วโลก ไม่ว่าจะเป็นประเทศฝรั่งเศส สหรัฐอเมริกา อังกฤษ กลุ่มประเทศในทวีปแอฟริกาและกลุ่มประเทศในทวีปเอเชีย ผลจากการเคลื่อนไหวตลอดระยะเวลา 30 ปีที่กล่าวมาก็คือ ท่านสามารถหาหนทางกอบกู้ชาติได้ด้วยกระแสคอมมิวนิสต์ให้แก่ชาวเวียดนาม

ใน ค.ศ. 1940 สถานการณ์การเมืองโลกมีการเปลี่ยนแปลงครั้งใหญ่ กล่าวคือ สงครามโลกครั้งที่ 2 ซึ่งได้เปิดฉากขึ้นตั้งแต่ ค.ศ. 1939 ระหว่างฝ่ายสัมพันธมิตรกับฝ่ายฟาสซิสต์ กำลังอยู่ในช่วงดุเดือดที่สุด วันที่ 15 มิถุนายน ค.ศ. 1940 ฟาสซิสต์เยอรมนีโจมตีฝรั่งเศส และวันที่ 22 มิถุนายน ค.ศ. 1940 รัฐบาลฝรั่งเศสยอมจำนนฟาสซิสต์เยอรมนีอย่างไร้เงื่อนไข เหตุการณ์ดังกล่าวสื่อความหมายว่า ศัตรูของชาวเวียดนามอ่อนแอและ

ไร้ประสิทธิภาพ ด้วยวิสัยทัศน์อันยาวไกล พร้อมความอ่อนไหวต่อสถานการณ์การเมืองโลก ท่านโฮจิมินห์แลเห็นโอกาสทำการปฏิวัติที่ประเทศเวียดนาม ท่านจึงเดินทางกลับมายังภาคเหนือของเวียดนามเพื่อบริหารขบวนการกอบกู้ชาติและปลดปล่อยประชาชน

ตั้งแต่ ค.ศ. 1941 จนถึง ค.ศ. 1945 ท่านโฮจิมินห์อาศัยอยู่ในบริเวณชายแดนระหว่างประเทศจีนกับประเทศเวียดนาม และได้เตรียมการสำหรับการจลาจลครั้งใหญ่ ทั้งด้านการสร้างกำลังทัพ สร้างความสัมพันธ์อันดีกับกำลังฝ่ายสัมพันธมิตรที่ประจำการอยู่ในประเทศจีน และการปลุกกระตือรือร้นแห่งความรักชาติภายในหมู่ชาวเวียดนาม ดังนั้น เมื่อโอกาสมาถึง ท่านโฮจิมินห์ก็สามารถบริหารประชาชนลุกขึ้นก่อการจลาจลขับไล่กำลังฟาสซิสต์ญี่ปุ่น กำลังทหารฝรั่งเศส กอบกู้อิสรภาพให้กลับคืนสู่แผ่นดินบ้านเกิด การปฏิวัติประสบความสำเร็จในวันที่ 19 สิงหาคม ค.ศ. 1945 ต่อจากนั้น ท่านโฮจิมินห์ได้สถาปนาประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยเวียดนามเมื่อวันที่ 2 กันยายน ค.ศ. 1945

หลังการปฏิวัติ ค.ศ. 1945 รัฐบาลของท่านโฮจิมินห์ต้องเผชิญกับอุปสรรคนานัปการ หนึ่งในนั้นคือ กำลังทหารฝรั่งเศสเข้ามาบุกรุกเวียดนามเป็นครั้งที่ 2 ด้วยเป้าหมายล้มล้างรัฐบาลของท่านโฮจิมินห์ และทำให้เวียดนามหวนกลับคืนสู่สถานภาพเป็นเมืองอาณานิคมของฝรั่งเศสดังที่เคยเป็นมา ด้วยความมุ่งมั่นที่จะปกป้องเอกราชของชาติ ท่านโฮจิมินห์บริหารทหารและชาวเวียดนามต่อต้านฝรั่งเศสเป็นเวลานานนับ 9 ปี ตั้งแต่ ค.ศ. 1945 ถึง ค.ศ. 1954 ผลปรากฏว่า หลังจากที่ทหารเวียดนามชนะกำลังทหารฝรั่งเศส ณ คีตเตียนเบียนฟู (Battle of Dien Bien Phu) (ค.ศ. 1954) ฝรั่งเศสจำต้องถอนกำลังทัพออกจากประเทศเวียดนาม ยุติสงครามระหว่าง 2 ชาติ

พื้นที่ที่ฝรั่งเศสถอนกำลังทัพออกจากเวียดนาม สหรัฐอเมริกาก็รีบส่งกำลังทหารเข้ามาควบคุมพื้นที่ทางตอนใต้ของประเทศ ด้วยเป้าประสงค์แบ่งแยกเวียดนามเป็น 2 ประเทศ คือ เวียดนามเหนือและเวียดนามใต้ เช่นเดียวกับสถานการณ์ที่เกิดขึ้นบนคาบสมุทรเกาหลี ในฐานะผู้บริหารสูงสุดของประเทศเวียดนาม ประธานาธิบดีโฮจิมินห์ไม่ยินยอมให้สหรัฐอเมริกาเข้ามามีอิทธิพล จึงได้บริหารขบวนการต่อต้านสหรัฐอเมริกาตั้งแต่ ค.ศ. 1954 จนกระทั่ง ค.ศ. 1969

วันที่ 2 กันยายน ค.ศ. 1969 ประธานาธิบดีโฮจิมินห์ถึงแก่อสัญกรรม แม้ท่านจะจากชาวเวียดนามไปในขณะที่กำลังสหรัฐอเมริกายังคงควบคุมบริเวณทางตอนใต้ของประเทศ และเวียดนามก็ยังไม่สามารถรวมเป็นปึกแผ่นอันหนึ่งอันเดียวกัน แต่รากฐานและแนวทางการบริหารประเทศที่ท่านได้วางไว้ก่อนหน้านี้ ทำให้สหประชาชาติเวียดนามคนอื่นๆ สามารถต่อยอดอุดมการณ์ของท่านจนกระทั่งประสบผลสำเร็จในวันที่ 30 เมษายน ค.ศ. 1975

ด้วยคุณูปการอันใหญ่หลวงที่มีต่อประเทศชาติ ท่านโฮจิมินห์จึงได้รับความเคารพนับถือและความศรัทธาจากชาวเวียดนามทุกหมู่เหล่าชนชั้น ประณามว่าด้วยความเป็นวีรบุรุษของท่าน ที่ยอมสละผลประโยชน์ส่วนตนเพื่อผลประโยชน์ของส่วนรวม โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ในการออกเดินทางไปต่างประเทศเพียงลำพัง ผจญภัยอันตรายต่างๆ และทนต่อทุกข์ทรมานกายอย่างแสนสาหัสตลอดช่วงเวลา 30 ปี (ค.ศ. 1911-1941) เพื่อแสวงหาหนทางกอบกู้ชาติ ยังคงได้รับการเล่าขานสืบทอดกันมาตราบนานเท่าทุกวันนี้

2. ประธานาธิบดีโฮจิมินห์ : การออกเดินทางและการกลับมาว่าด้วยกรอบอาร์คีไทฟ์วีรบุรุษ

อาจกล่าวได้ว่า นอกจากสงครามโลกครั้งที่ 2 ซึ่งเกิดขึ้นระหว่าง 2 ฝ่ายคือฝ่ายสัมพันธมิตรกับฝ่ายฟาสซิสต์ จะผันเปลี่ยนความสมดุลทางพลังอำนาจระหว่างกลุ่มประเทศมหาอำนาจแล้ว ยังเปิดโอกาสให้ประชาชนผู้อยู่อาศัยอยู่ในกลุ่มประเทศอาณานิคมของชาติตะวันตกลุกขึ้นต่อต้านเพื่อกอบกู้อิสรภาพและปลดปล่อย

พวกเขาให้กลายเป็นไท แม้ท่านโฮจิมินห์จะกำลังอาศัยอยู่ในประเทศจีน แต่ก็แลเห็นโอกาสทำการปฏิวัติที่ประเทศเวียดนาม จึงมุ่งมั่นกลับเข้าไปเวียดนามเพื่อบริหารขบวนการปฏิวัติในประเทศ ช่วง ค.ศ. 1940 ท่านโฮจิมินห์เปิดการประชุมสหประชาคอมมิวนิสต์ชาวเวียดนาม ณ เมืองคุนหมิง ประเทศจีน โดยกล่าวไว้ในหนังสือ “Hồ Chí Minh Tiểu sử” [ชีวประวัติโฮจิมินห์] (Song Thành, 2010, p. 287) ความว่า

... Đây là thời cơ thuận lợi cho cách mạng Việt Nam. Ta phải tìm mọi cách về nước để tranh thủ nắm thời cơ. Chậm trễ lúc này là có tội với cách mạng.

แปลว่า

... นี่เป็นโอกาสอันดีสำหรับการปฏิวัติเวียดนาม เราต้องหาทุกวิถีทางกลับเข้าไปประเทศ เพื่อคว้าโอกาสนี้เอาไว้ การเชิงช้า ณ เพลานี้จะเป็นโทษแก่การปฏิวัติ

ประมาณเดือนตุลาคม ค.ศ. 1940 คณะของท่านโฮจิมินห์เดินทางออกจากเมืองคุนหมิงมุ่งไปยังเมืองกุยหลิน มณฑลกุยจิ๋ว จากนั้นในเดือนธันวาคม ค.ศ. 1940 ท่านและสหยาผู้ติดตามชาวเวียดนามออกจากเมืองกุยหลินสู่อำเภอจิ้งซี ซึ่งติดกับชายแดนเวียดนาม วันที่ 28 มกราคม ค.ศ. 1941 คณะของท่านโฮจิมินห์สามารถเข้าสู่เวียดนามสำเร็จ วินาทีที่ท่านโฮจิมินห์ได้ก้าวเข้าสู่มาตุภูมิหลังจากที่ต้องพลัดพรากจากกันมานาน 30 ปี เป็นวินาทีศักดิ์สิทธิ์และเต็มไปด้วยความหมาย โดยท่านได้กล่าวถึงความสะเทือนใจจากเหตุการณ์ครั้งนั้นในหนังสือ “Vừa đi đường vừa kể chuyện” [เรื่องเล่าระหว่างการเดินทาง] (T. Lan, 2009, p. 82) ว่า

... Xa rời tổ quốc đã hơn 30 năm. Đã mất bao thời giờ và sức lực tìm liên lạc mà không được. Bao nhiêu năm thương nhớ, đợi chờ. Hôm nay mới bước chân về nơi non sông gấm vóc của mình. Khi bước qua cái bia giới tuyến, lòng Bác vô cùng cảm động

แปลว่า

... พลัดพรากจากประเทศมากกว่า 30 ปี ท่วมท้นเวลาและแรงกำลังแก่การติดต่อแต่ก็ไม่ได้ผล คิดถึงและรอคอยมานานปีเหลือเกิน ถึงวันนี้จึงจะได้กลับมาสู่บ้านเกิดเมืองนอนที่แสนงดงาม เมื่อก้าวผ่านป้ายแบ่งเขตชายแดน ใจลูกรู้สึกซาบซึ้งอย่างยิ่ง

การกลับมาสู่มาตุภูมิของท่านโฮจิมินห์ใน ค.ศ. 1941 สื่อความหมายหลายประการ สำหรับชาวเวียดนาม เหตุการณ์ดังกล่าวเป็นจุดเริ่มต้นที่ขบวนการปฏิวัติของพวกเขาได้รับการบริหารจากท่านโฮจิมินห์โดยตรง ยังผลให้ขบวนการมีการพัฒนาอย่างมีระบบและในรูปแบบก้าวกระโดด สำหรับท่านโฮจิมินห์เอง การกลับมาครั้งนี้มีคุณค่ามหาศาล เพราะการที่ได้นำพาชาวเวียดนามลุกขึ้นต่อสู้เพื่อกอบกู้เอกราชแห่งชาติ อีกทั้งได้ดำรงชีวิตในอ้อมกอดของแผ่นดินแม่เป็นประสงค์ที่ท่านใฝ่ฝันมานานปี ที่สำคัญไม่น้อยไปกว่านั้น เมื่อนำเหตุการณ์ ค.ศ. 1941 มาใช้ประกอบการสังเคราะห์ชีวประวัติของท่านโฮจิมินห์ตามแนวคิดอาคิไทฟ์วีรบุรุษ จะเห็นได้ว่า การกลับมาของผู้นำที่ยิ่งใหญ่แห่งเวียดนามเป็นการเดินทางสู่จุดเริ่มต้น หลังจากที่ได้ออกไปผจญภัยในต่างถิ่น ทั้งหมดนี้เป็นวงจรที่เกิดขึ้นกับเหล่าวีรบุรุษอยู่เสมอ

ทั้งนี้ เห็นควรอธิบายเพิ่มเติมว่า ชาวเวียดนามใช้คำว่า “Anh hùng dân tộc” ที่สื่อความหมาย “วีรบุรุษของชาติ” ในภาษาไทย หรือ “The Hero” ในภาษาอังกฤษ กับประธานาธิบดีโฮจิมินห์ตลอดมาโดยปราศจากข้อสงสัย เพราะในสายตาของพวกเขา การที่ผู้นำโฮจิมินห์คือ “The Hero” นั้น เป็นปรากฏการณ์ธรรมชาติ เสมือนพระอาทิตย์ย่อมขึ้นทางทิศตะวันออกและจะต้องตกลงด้านทิศตะวันตก โดยที่ไม่จำเป็นต้อง

ผ่านการพิสูจน์แต่อย่างใด เหตุอาจเนื่องด้วยหลายประการแต่สำคัญที่สุดคือความเคารพศรัทธาที่ชาวเวียดนามมีต่อท่านโฮจิมินห์ อย่างไรก็ตาม เมื่อวิเคราะห์ชีวประวัติของประธานาธิบดีโฮจิมินห์ด้วยอาศัย 1 ในรูปลักษณะของอาร์คีไทป์วีรบุรุษ กล่าวคือ วีรบุรุษต้องมีการเดินทางไปผจญภัยในต่างถิ่นแล้วจึงหวนกลับคืนสู่จุดเริ่มต้น (หรือบ้านเกิด) จะทำให้ทราบว่า ทักษะของชาวเวียดนามในเรื่องที่ประธานาธิบดีโฮจิมินห์เป็นวีรบุรุษคนหนึ่ง เป็นไปด้วยเหตุและผล

อันดับแรก เห็นควรศึกษาความหมายของคำว่า “วีรบุรุษ” ให้สอดคล้องกันเสียก่อน โจเซฟ แคมพ์เบลล์ (Joseph Campbell) กล่าวถึงรูปลักษณะของความเป็นวีรบุรุษหลายประการในหนังสือ “The Power of Myth” หรือ “พลาณภาพแห่งเทพปกรณัม” ตามคำแปลของ บาร์นี บุญทรง อาทิ วีรบุรุษคือ “... ใครบางคนซึ่งมอบชีวิตของเขาหรือของเธอให้กับบางสิ่งที่ยิ่งใหญ่กว่าตัวของเขาเอง” (ดูเพิ่มเติมใน บาร์นี บุญทรง 2551, หน้า 255) ซึ่งสอดคล้องกับการ “... เสียสละอุทิศตนเองเพื่อบางสิ่ง-นั่นคือหลักศีลธรรมของความเป็นวีรบุรุษ” (ดูเพิ่มเติมใน บาร์นี บุญทรง 2551, หน้า 263)

ที่นี่ เรามหาจุติอันเดียวกันระหว่างใจความที่กล่าวมาเกี่ยวกับชีวประวัติของท่านโฮจิมินห์ อาจกล่าวได้ว่า สถานการณ์ที่เวียดนามตกอยู่ภายใต้การปกครองของฝรั่งเศส ชาวเวียดนามใช้ชีวิตความเป็นอยู่อย่างยากลำบากในฐานะบ่าวทาส และศักดิ์ศรีของชาติถูกเหยียดหยามอย่างสิ้นเชิง ฯลฯ ล้วนเป็นปัจจัยกระตุ้นเหล่าบุรุษชาวเวียดนามที่เห็นแก่ประโยชน์ของประเทศชาติให้ลุกขึ้นต่อสู้กับฝรั่งเศส “เหล่าบุรุษ” ในที่นี้ประกอบด้วยจักรพรรดิห้ามจี ท่านฟานโบยโจว ท่านฟานโจวจิง รวมถึงท่านโฮจิมินห์ด้วย หากจะพิจารณา “ความเป็นวีรบุรุษ” ตามคำจำกัดความดังกล่าวโดยไม่คำนึงถึงเงื่อนไขอื่นๆ บุรุษทั้ง 4 ท่านที่ได้เอยนามไว้ข้างต้น ล้วนมีสิทธิ์เป็นวีรบุรุษของเวียดนาม แต่ตามทักษะของโจเซฟ แคมพ์เบลล์ บุคคลที่จะเป็นวีรบุรุษจำต้องก่อปรด้วยคุณสมบัติมากกว่านั้น โจเซฟ แคมพ์เบลล์ได้กระชับความหมายของ “Hero” ด้วยรายละเอียดอื่นๆ อันเป็นบททดสอบที่ผู้ประสงค์จะก้าวเข้าสู่ “ความเป็นวีรบุรุษ” จำต้องสัมผัสและผ่านพ้นให้ได้ หนึ่งในนั้นคือการผจญภัย (Adventure) ดังความว่า

... การผจญภัยของวีรบุรุษโดยทั่วไปจะเริ่มจากการที่ใครบางคนถูกพรากบางสิ่งไป หรือรู้สึกว่ามีบางสิ่งขาดหายไปจากประสบการณ์ปกติที่มีอยู่ หรือที่สมาชิกในสังคมของเขาได้รับอนุญาตให้บุคคลผู้นี้จะออกเดินทางผจญภัยที่เขาไม่เคยประสบพบพานมาก่อน

(ดูเพิ่มเติมใน บาร์นี บุญทรง 2551, หน้า 256)

ไม่เพียงเท่านั้น การผจญภัยของวีรบุรุษจะต้องเกิดขึ้นในลักษณะ “... การเดินทางไปและการกลับมา” (ดูเพิ่มเติมใน บาร์นี บุญทรง 2551, หน้า 256) ซึ่งเป็น “... การเดินทางสู่จุดเริ่มต้น” นั่นเอง (ดูเพิ่มเติมใน กิ่งแก้ว อัดถการ 2553, หน้า 3) ทั้งหมดที่กล่าวมาเป็น “... สิ่งที่จะเกิดขึ้นเป็นวงจรเสมอ” (ดูเพิ่มเติมใน บาร์นี บุญทรง 2551, หน้า 256) สำหรับผู้เป็นวีรบุรุษ

ดังที่ได้กล่าวไว้ข้างต้นว่า ในสถานการณ์ที่เวียดนามตกอยู่ภายใต้การปกครองของฝรั่งเศส ประชาชนมีชีวิตความเป็นอยู่ที่ยากลำบาก ก็มีบุรุษมากหน้าหลายตาชาวเวียดนามมุ่งมั่นกอบกู้อิสรภาพของชาติและปลดปล่อยประชาชน มิใช่ท่านโฮจิมินห์เพียงผู้เดียว แต่แล้วผู้ที่ได้รับการยกย่องว่าเป็นวีรบุรุษนั้น กลับมีเพียงท่านโฮจิมินห์ สาเหตุเพราะบุรุษมากหน้าหลายตาชาวเวียดนามที่มุ่งมั่นกอบกู้ชาติ ไม่มีโอกาสได้เข้าสู่วงจรอันจะนำไปสู่ความเป็นวีรบุรุษในลักษณะของ “... การเดินทางไปและการกลับมา” ยิ่งท่านโฮจิมินห์ การที่ท่านโฮจิมินห์ออกเดินทางไปต่างประเทศด้วยเป้าหมายแสวงหาหนทางกอบกู้เอกราชแห่งชาติเมื่อ ค.ศ. 1911 เป็นสัญญาณบ่งบอกว่า ท่านได้ก้าวเข้าไปสู่ “วงจร” แห่ง “ความเป็นวีรบุรุษ” ตลอดระยะเวลา 30 ปีที่ถูกพลัดพราก

จากบ้านเกิดเมืองนอน ท่านโฮจิมินห์ยังต้องต่อสู้กับอุปสรรคต่างๆ เพื่อถนอมบำรุงอุดมการณ์ด้านการเมืองของตน ไม่ว่าจะเป็นความยากลำบากในการดำรงชีพ การเผชิญกับฝ่ายตรงข้ามจนต้องถูกจองจำถึง 2 ครั้ง พบกับอันตรายแทบสิ้นชีวิต หรือความจำเป็นที่จะต้องเคลื่อนไหวตลอดเวลา เป็นต้น ในที่สุด “วงจร” แห่ง “ความเป็นวีรบุรุษ” ยุติด้วยเหตุการณ์ที่ท่านโฮจิมินห์กลับมาสู่อ้อมกอดของแผ่นดินแม่เมื่อ ค.ศ. 1941 หนังสือบันทึกชีวประวัติของประธานาธิบดีโฮจิมินห์ทั่วไป (Song Thành, 2010, p. 287-295) มักอธิบายสาเหตุของการหวนกลับสู่บ้านเกิดของท่านโฮจิมินห์ใน ค.ศ. 1941 ไว้ว่า ท่านโฮจิมินห์เดินทางกลับมาเพราะแลเห็นโอกาสนำพาชาวเวียดนามลุกขึ้นต่อสู้เพื่อกอบกู้เอกราชแห่งชาติ แม้ฝ่ายฝรั่งเศสจะพยายามขัดขวางและใช้ทุกวิถีทางเพื่อกำจัดท่าน แต่ด้วยความรักชาติ ยึดมั่นในผลประโยชน์ของชาติเหนือสิ่งอื่นใด ท่านโฮจิมินห์ก็สามารถกลับสู่ประเทศเวียดนามโดยสวัสดิภาพได้ อย่างไรก็ตาม เมื่อมองในเชิงคติชนวิทยา การเดินทางกลับเข้ามาประเทศเวียดนามของท่านโฮจิมินห์สามารถอธิบายด้วยเหตุผลว่า ท่านเป็นวีรบุรุษ หลังจากที่ได้ออกไปผจญภัยในต่างถิ่นเป็นเวลา 30 ปี ท่านจำต้องกลับสู่จุดเริ่มต้นคือแผ่นดินบ้านเกิด ด้วยเหตุที่ท่านโฮจิมินห์เป็นวีรบุรุษ ท่านจึงสามารถเดินทางกลับสู่จุดเริ่มต้นหรือแผ่นดินบ้านเกิดอย่างปลอดภัย ถึงแม้ฝ่ายฝรั่งเศสจะหาทางกำจัดหรือจะพยายามขัดขวางเพียงใดก็ตาม

วงจรอันจะนำไปสู่ความเป็นวีรบุรุษที่ว่าด้วยการเดินทางและการกลับมาไม่ได้เกิดขึ้นกับกรณีของท่านโฮจิมินห์เป็นครั้งแรก ตัวอย่างวีรบุรุษที่มีการเดินทางไปผจญภัยในต่างถิ่นแล้วจึงหวนกลับมาสู่จุดเริ่มต้นนั้น พบทั้งในโลกตะวันตกและโลกตะวันออก สำหรับวีรบุรุษในโลกตะวันตก โจเซฟ แคมป์เบลได้กล่าวถึง ดอน กิโม่เต้ (Don Quixote) ในฐานะวีรบุรุษคนสุดท้ายของสมัยกลาง การผจญภัยของดอน กิโม่เต้ เกิดขึ้นในลักษณะ “... เขาขี่ม้าออกไปเพื่อรบกับยักษ์แต่สิ่งที่อยู่แวดล้อมตัวเขากลับกลายเป็นกังหันลมแทนที่จะเป็นยักษ์” (ดูเพิ่มเติมในบาร์นี บุญทรง 2551, หน้า 268)

สำหรับวีรบุรุษในโลกตะวันออก หนังสือ “ถังซำจิ้ง จดหมายเหตุการเดินทางสู่ดินแดนตะวันตกของมหาราชวงศ์ถัง” (แปลโดย ชิว ซูหลุน) เป็นหนังสือที่พระถังซำจิ้งพระภิกษุชาวจีนผู้มีชื่อเสียงโด่งดังไปทั่วโลกเขียนขึ้นเมื่อ 1,368 ปีก่อน (ค.ศ. 646-2014) มีเนื้อหากล่าวถึงเหตุการณ์พระถังซำจิ้งออกเดินทางไปศึกษาพระธรรมอยู่ในประเทศอินเดียเป็นเวลานานถึง 17 ปี ท่านจาริกสู่แคว้นต่างๆ ที่ตั้งอยู่ทางตะวันตกของประเทศจีน คิดเป็นระยะทางกว่า 5 หมื่นลี้ (ชิว ซูหลุน 2549, หน้า 19) การออกเดินทางไปสัมผัสกับสิ่งแปลกใหม่ที่เกิดขึ้นในดินแดนต้นกำเนิดของพระพุทธศาสนาของพระถังซำจิ้ง ทำให้จดหมายเหตุการเดินทางฉบับนี้นอกจากจะเป็นเอกสารบันทึกทางประวัติศาสตร์ที่มีคุณค่ายิ่งเนื่องจากอุดมไปด้วยข้อมูลเกี่ยวกับภูมิอากาศ ท่าเลที่ตั้ง จารีตประเพณี ภาษา ศาสนา ตามแคว้นต่างๆ ในประเทศอินเดียแล้ว ยังนับเป็นหลักฐานสำคัญเพื่อให้ชาวโลกได้ชื่นชมในความเป็นวีรบุรุษของพระถังซำจิ้ง หนทางสู่ความสำเร็จของพระภิกษุรูปนี้ยังคงเป็นแรงบันดาลใจให้อู๋เฉิงเอนประพันธ์นิยายอิงประวัติศาสตร์เรื่อง “ไซอิ๋ว” เมื่อประมาณ ค.ศ. 1590 เรื่องราวการออกเดินทางไปผจญภัยของพระถังซำจิ้ง พร้อมเหล่าศิษย์ ประกอบด้วย ซุนหงอคง ตือโป๊ยก่าย และ ช้างเฒ่า ในเรื่อง “ไซอิ๋ว” ไม่เพียงทำให้ผู้อ่านชาวจีนหลงใหล หากแต่ยังแผ่มนต์เสน่ห์ไปทั่วโลกจนเป็นที่รู้จักกันอย่างกว้างขวางในชื่อต่างๆ อาทิ “Journey to the West” “Monkey” “Adventures of the Monkey God” “Monkey to the West” “Monkey: Folk Novel of China” - “The Adventures of Monkey” และ “Dear Monkey” หลังจากที่ได้รับพระคัมภีร์จากพระพุทธเจ้า พระถังซำจิ้งและเหล่าศิษย์เดินทางกลับสู่ประเทศจีน อันถือเป็นการแล้วเสร็จบททดสอบ “ความเป็นวีรบุรุษ” ว่าด้วย “การผจญภัย” ของพระภิกษุรูปนี้

วีรบุรุษตะวันออกอีกท่านหนึ่งที่ได้กล่าวขานถึงในวรรณกรรมมุขปาฐะสยามหลายฉบับคือ มะกะโท เมื่อเปรียบเทียบกับตัวอย่างการออกเดินทางไปผจญภัยกับโลกภายนอกแล้วจึงหวนกลับมาสู่จุดเริ่มต้นระหว่าง

ดอน ก็โฆเต้ พระถังซำจั๋งและประธานาธิบดีโฮจิมินห์ กับ กรณีของมะกะโท พบว่า สอดคล้องกันหลายประการ มะกะโทต้องพลัดพรากจากแขวงเมืองบ้านเกิด คือเมืองเมาะตะมะ เดินทางสู่กรุงสุโขทัย เนื่องจากมีโหราจารย์ ท่านหนึ่งทำนายว่า หากเขาละทิ้งอาชีพการค้าและเข้ารับราชการแทน จะมีอนาคตที่เจริญรุ่งเรือง ในช่วงเริ่มแรก มะกะโทเข้าอาศัยอยู่กับนายช่างพระที่นั่งของสมเด็จพระร่วงเจ้าที่เป็นเจ้าเมืองสุโขทัย เขาอดทนและเพียรพยายามในการปฏิบัติหน้าที่กวาดชำระโรงช้างโดยไม่มีข้อบกพร่องแต่ประการใด ด้วยความเฉลียวฉลาด มะกะโทกลายเป็นที่รักและไว้วางใจของสมเด็จพระร่วงเจ้า เขาเจริญก้าวหน้าอย่างรวดเร็วจนกระทั่งได้เลื่อนยศเป็นขุนวัง แต่ด้วยเหตุที่มะกะโทมีจิตปฏิพัทธ์กับพระธิดาของสมเด็จพระร่วงเจ้า จึงต้องลักพาพระนางหนีออกจากเมืองสุโขทัย และเดินทางกลับสู่แขวงเมืองเมาะตะมะ สาเหตุการเดินทางกลับสู่บ้านเกิดหรือจุดเริ่มต้นของมะกะโทครั้งนี้ ได้ระบุอย่างชัดเจนในวรรณกรรมมุขปาฐะเรื่อง พระร่วงทรงอภิเษกมะกะโทเป็นพระเจ้าฟ้ารั่ว จาก หนังสือราชาธิราช ว่า มะกะโทกลัวจะถูกสมเด็จพระร่วงเจ้าลงโทษ โดยมีข้อความประกอบ ว่า

... ท่านทำการครั้งนี้ผิด หาสมาศไม่ได้ ถ้าทราบถึงพระมหากษัตริย์อันเป็นพระเจ้าอยู่หัว ท่านก็จะถึงแก่ความฉิบหาย

(กรมศิลปากร, 2555, หน้า 114)

แต่หากนำวงจรของหนทางสู่ความเป็นวีรบุรุษมาเป็นฐานการวิเคราะห์ กลับพบว่า มะกะโทต้องเดินทางออกจากเมืองสุโขทัยเพื่อกลับสู่บ้านเกิดเพราะเขาเป็นวีรบุรุษ หลังจากที่ได้เดินทางไปผจญภัยในต่างถิ่นแล้ว เขาย่อมต้องเดินทางกลับสู่จุดเริ่มต้น ดังที่เคยเกิดขึ้นกับ ดอน ก็โฆเต้ พระถังซำจั๋ง และ ประธานาธิบดีโฮจิมินห์ เมื่อมะกะโทผ่านขั้นตอนสุดท้ายในวงจรการเดินทางและการกลับมาสำหรับวีรบุรุษ เขาก็กลายเป็นวีรบุรุษอย่างเต็มตัว มะกะโทขึ้นครองราชย์ในเมืองเมาะตะมะ ทรงพระนามว่า พระเจ้าฟ้ารั่ว ในสถานะปฐมกษัตริย์ผู้ยิ่งใหญ่ในแผ่นดินดังกล่าว นับจากนั้นเป็นต้นมา

สิ่งที่น่าสังเกตคือ แม้เหล่าวีรบุรุษเช่น ดอน ก็โฆเต้ พระถังซำจั๋ง มะกะโท และ ประธานาธิบดีโฮจิมินห์ จะถูกโอบล้อมอยู่ในบริบทที่แตกต่างกันอย่างสิ้นเชิง โดย ดอน ก็โฆเต้ ถือกำเนิดและเจริญวัยท่ามกลางวัฒนธรรมตะวันตก ขณะที่ พระถังซำจั๋ง มะกะโท และประธานาธิบดีโฮจิมินห์ ได้รับอิทธิพลจากวัฒนธรรมตะวันออก แต่บุรุษทั้ง 4 ท่านกลับมีลักษณะการดำรงชีพที่คล้ายๆ กัน คือ เมื่อเจริญวัยและถึงเวลาอันควร ท่านเหล่านั้นจะเดินทางไปผจญภัยในต่างถิ่น ผ่านพื้นอุปสรรคต่างๆ นานา และสุดท้ายก็หวนกลับสู่จุดเริ่มต้นหรือดินแดนที่เป็นบ้านเกิด ความสอดคล้องต้องกันที่กล่าวมาชวนให้จินตนาการถึงสายสัมพันธ์สายหนึ่งซึ่งทำหน้าที่สานต่อระหว่างชีวิตทั้ง 4 ให้อยู่ในแบบแผนอันเดียวกันซึ่งก็คือ “อนุภาคต้นแบบ” หรือ “อาร์คีไทป์” ที่สามารถใช้เป็นกรอบการวิเคราะห์วีรบุรุษของชาติต่างๆ ตลอดจนนำไปสู่ข้อสรุปของลักษณะวีรบุรุษ ไม่ว่าท่านผู้นั้นจะถือกำเนิดในสมัยไหนและมีชาติกำเนิดเป็นเช่นไร

สรุปผลการวิจัย

สรุปได้ว่า การศึกษาชีวิตประวัติของประธานาธิบดีโฮจิมินห์แห่งเวียดนามทำให้ทราบความยิ่งใหญ่ของท่านในฐานะผู้นำประเทศ ทั้งยังให้ผู้อ่านประจักษ์ด้วยว่า ทศนะที่ประธานาธิบดีโฮจิมินห์เป็นวีรบุรุษนั้นเป็นไปด้วยเหตุและผล การที่วีรบุรุษโฮจิมินห์ถูกกระตุ้นให้ออกเดินทางไปต่างประเทศเพื่อแสวงหาหนทางกอบกู้ประเทศชาติ และเมื่อได้รับสิ่งมีค่าสูงสุดคือหนทางกอบกู้ชาติตามลัทธิมาร์กซ์-เลนิน ท่านก็เดินทางกลับสู่จุดเริ่มต้นหรือมาตุภูมิ พร้อมมอบสิ่งมีค่าดังกล่าวแก่ประชาชนเวียดนาม พิสูจน์ให้เห็นว่า อาร์คีไทป์วีรบุรุษว่าด้วยการออกเดินทางและการกลับมาจัดเป็นแนวคิดที่เป็นสากลสามารถพบเห็นและเชื่อมโยงกันได้ทั่วโลก

เอกสารอ้างอิง

กิ่งแก้ว อรรถการ. (2552). การตื่นตัวสู่มิติแห่งความลึกซึ้งทางจิตและทางเทพปกรณัมด้วยวิธีการค้นคว้าด้วย
ปัญญาวิเคราะห์. พิษณุโลก : มหาวิทยาลัยนเรศวร.

กิ่งแก้ว อรรถการ. (2554). มุมมองในเชิงอาร์คไทป์. พิษณุโลก : มหาวิทยาลัยนเรศวร.

ชีว ชูหลุน. (2549). ถังช้างจิ้ง จดหมายเหตุการเดินทางสู่ดินแดนตะวันตกของมหาราชวงศ์ถัง. (พิมพ์ครั้งที่ 2)
กรุงเทพฯ : มติชน.

บาร์นี บุญทรง. (2551). พลาณภาพแห่งเทพปกรณัม. (พิมพ์ครั้งที่ 2) กรุงเทพฯ : อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์
พับลิชชิ่ง.

เสฐียรโกเศศ นาคะประทีป. (2551). ทิโตปเทศ. (พิมพ์ครั้งที่ 4) กรุงเทพฯ : ศยาม.

ศิลปากร, กรม . (2555). นิทานเรื่องพระร่วง เรื่องราวของพระร่วงที่สมบูรณ์ที่สุด จินตนาการและความรู้ จาก
ภูมิปัญญาไทย. (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ : แสงดาว.

Arthur Waley. (1984). *Monkey*. New York : Grove Press.

Joseph Campbell. (1990). *The Power of Myth*. New York : Anchor Books.

Song Thành. (2010). *Hồ Chí Minh Tiểu sử*. (In lần thứ 2). Hà Nội : Nhà xuất bản chính trị
quốc gia.

T. Lan. (2009). *Vừa đi đường vừa kể chuyện*. (In lần thứ 2). Hà Nội : Nhà xuất bản chính trị
quốc gia.

Thu Trang. (2002). *Nguyễn Ái Quốc tại Pari (1917-1923)*. (In lần thứ 1). Hà Nội : Nhà xuất bản
chính trị quốc gia.

Trần Dân Tiên. (1955). *Những mẩu chuyện về đời hoạt động của Hồ Chủ tịch*. (In lần thứ 1).
Hà Nội : Nhà xuất bản văn nghệ.

Trần Minh Siêu. (2008). *Những người thân trong gia đình Bác Hồ*. (In lần thứ 1). Nghệ An : Nhà
xuất bản Nghệ An.

Vũ Kỳ. (2009). *Thư ký Bác Hồ kể chuyện*. (In lần thứ 1). Hà Nội : Nhà xuất bản chính trị quốc
gia.